

Veikko Vaikkinen

Kirkonkellon tie Raudusta Namibiaan

Ilmeisesti kaikki Raudun luterilaiset kirkot ovat tuhoutuneet sodissa. Niin tapahtui myös Suomen sodan aikana 1808-1809.

Oli jälleen uuden kirkon rakentamisen aika. Sitä ei rakennettu entiseen tapaan Kirkkojärven rannalle, vaan sieltä parin kilometrin päähän Varikselan kylään, joka myöhemmin tunnettiin Raudun kirkonkylänä ja pitäjän keskuksena.

Varikselan kirkko oli italialaissyntyisen valtionarkkitehti **Carlo Bassin** suunnittelema puurakenteinen ristikirkko. Se valmistui 1823. Sama arkkitehti suunnitteli muitakin kirkkoja Suomessa.

Kellojen katoaminen ja löytyminen

Monien tuhoutuneiden kirkkojen kelloista on tarinoita. Myös Raudun kirkonkelloista. Kellot ovat kalliita ja niihin on aina liittynyt voimakasta uskonnollista merkitystä ja kenties pyhyden tuntuakin.

Yllä mainittu, viimeistä edellinen kirkko tuhoutui tulipalossa Vapaussodassa 26.3.1918 punaisen puolen tykkitulen sytyttämänä ja paloi maan tasalle. Samalla paloi kirkon vieressä 1854 valmistunut erillinen kellotapuli, jonka molemmat kellot hävisivät. Mitään niiden katoamisesta ei saatu selville. Metalliset kellot eivät voineet sulaa niin lyhytaikaisessa puurakenteen palossa kuin mitä kellotapulin palo oli. Jäi jäljelle se, että joku oli ottanut ne palojätteiden seasta luvattomasti itselleen.

Jatkosodan aikana 1941 havaittiin Liippuan kylässä kirkonkellon riippuvan kahden pylvään välisessä poikkipuussa. Ilmeisesti Talvisodan jälkeen hälytystehtävissä venäläisten ripustamana. Tästä on olemassa monien tuntema valokuva.

Se saattoi hyvinkin olla 1918 palaneen kirkon kelloista toinen suurempi, ja se kerrotaan tunnistetun sellaiseksi. Tämän kellon myöhemmistä vaiheista ei varmuudella tiedetä. Kenties se päättyi sulattamoon Raudun viimeisen kirkon kellojen tapaan, jotka rikkoutuivat kirkon tuhoutumisessa Talvisodan alussa. Sodan aikana ja sen jälkeen oli suuri puute metallista.

Puukirkon pienempi kello oli löytynyt jo ennen suurempaa. Se oli ilmestynyt ennen Talvisotaa eräänä syksynä mystisesti iltapimeällä uuden tiilikirkonkirkon eteisen ikkunalle. Silloin oli vietetty rukousviikkoa ja kirkossa oli ollut jumalanpalvelus joka ilta, ja tilaisuuksissa kerrottiin olleen runsaasti kansaa. Palauttajaa ei nähty eikä hän ilmoittautunut tai häntä muutoinkaan saatu selville. Kello tunnistettiin palaneen kirkon kelloksi ja palauttaja oli valinnut paikaksi juuri Raudun kirkon. Koska uuteen kirkkoon oli jo

ehditty hankkia kellot, lahjoitettiin tämä kello Suomen Lähetysseuralle, joka lahjoitti sen edelleen Ambomaaalle. Ambomaa on nykyisen Namibian maakunta pohjoisen naapurivaltion Angolan rajalla.

Raudun viimeistä edellinen kirkko Varikselan kylässä 1823-1918. Kellotapuli näkyy oksiston takana kirkon vasemmalla puolella hieman taaempana.

Kellon sijainti nykyisin

Tieto kellon lahjoituksesta oli säilynyt, mutta tarkempaa tietoa sen sijainnista kuin Ambomaa, ei ollut. Tämän kirjoittaja yritti selvittää kellon paikkaa vuosia sitten, mutta siitä mahdollisesti tietävä Suomen Lähetysseuran entinen johtaja **Alpo Hukka** oli kuollut 2016. Kun muuta johtolankaa silloin ei ollut, selvittäminen jäi sikseen.

Kunnes kirjoittaja innokkaana historian harrastajana kiinnostui toukokuussa 2024 Namibian ensimmäisen piispan **Leonard Aualan** (piispana 1963-78) elämäkertateoksesta. Kirjassa oli valokuvan Oniipan kirkosta. Oniipa oli ollut suomalaisen lähetystyön keskus Pohjois-Ambomaalla.

Kirjan kuvassa ollut kirkko ja sen kellotorni muistuttavat arkkitehtoniselta muotokieleltään 1950-luvun lopulla Pieksämäelle valmistunutta kehitysvammaisten hoitolaitos Vaalijalan kirkkoa.

Kirkko, Suomen Lähetysseura, kirkon arkkitehtoninen muotokieli Vaalijalan kirkon kanssa ja kirjoittajan muisto lehtikirjoituksesta koskien arkkipiispa Aualan vierailua Pieksämäellä. Hmh!

Olisiko mahdollista, että Lähetysseuran lahjoittama kello olisi juuri Oniipassa? Ei muuta kuin samana päivänä pikku juttu asiasta *Rautu valokuvina ja tarinoina* -facebookiin. Se onki nykäisi pian.

Päivi Tuokko kertoi olleensa kirjoituksen johdosta yhteydessä poikaansa Namibiassa. Tämä oli selvittänyt asiaa ja ilmoittanut, ettei kello ole koskaan ollut Oniipassa, vaan se sijoitettiin alun perinkin Lupalaan, jossa se on edelleen. Paikan kirjoitusmuoto vain on muuttunut nyt Rugaraksi. Aikaisempi kirjoitusasu johtui ambomaalaisten tavasta ääntää kylän nimi. Luultiin ettei kielessä ole lainkaan r-konsonanttia. Myöhemmin nimen kirjoitusasu korjattiin.

Täysosuma! Historian tutkimisessa vaaditaan hyviä perustietoja, aikaa, kärsivällisyyttä ja onneakin.

Kellon vihkiminen käyttöön

Kellon vihkiminen käyttöön Rugarassa 28.6.1936 oli merkittävä tilaisuus. Kansaa oli saapunut paikalle parisataa henkilöä. Ainakin yksi valkoihoinen lähetystyöntekijäkin oli, mitä ilmeisimmin suomalainen, mutta hänen nimeään ei tiedetä. Varsinaista kirkkorakennusta ei tietenkään ollut, vaan kello ripustettiin puuhun, jota sanottiin kirkkopuuksi. Puu ympäristöineen ja muine kasvustoineen muodosti kirkon. Paikalliset asukkaat eivät kirkkorakennusta välttämättä kaivanneet, mutta pitihän kirkossa kello olla.

Siinä se on! Raudusta lahjoitetun kirkon kellon vihkiäiset Ambomaalla. Ei kello aivan pieni ollut. Sen painosta ei ole tietoa, mutta kirkonkelloihin käytettyjen metallien tai niiden sekoitusten tiheydet ovat sen verran suuria, että jo pienempää keskikokoa olevien kellojen massa on kolminumeroinen kilogrammamäärä. Kuva: Suomen Lähetysseuran Lähetyssanomien 12/1936.

Kellon vihkimistilaisuutta koskevassa *Lähetyssanomien* artikkelissa kirjoitettiin: "... juhlapäivä meillä oli kesäkuun 28. päivänä 1936 Lupalassa. Edellisenä päivänä oli noussut kahden korkean omguvapuun latvaan sieltä Suomesta tullut tänne rakkaitten rautulaisten

lähettämä suuri kirkonkello (korostus lehden) täyttämään suurta kutsumustaan tumman kansan keskellä. Noin 200 henkeä oli jo sinä päivänä kutsun kuullut ja sanalle rientänyt... Riemu ja kiitollisuus täytti mielet. Se tuli esille vastaanottajain voimalla lauletuissa kiitoslauluissa ja muutamien todistajien puheessa...”.

Lehti jatkaa selostustaan mm. ”...olemme tänä vuonna saaneet vastaanottaa sieltä Suomesta ystäviemme lähettäminä kaikkiaan 7 kouluille ja kirkkorakennuksille sopivaa kelloa. Kolme suurempaa ja 4 aivan pientä, mutta sittenkin palvelukseen kelpaavaa kelloa. Rautulasilta saimme vastaanottaa oikein komean kirkonkellon. ...suurin kello tuli sieltä syrjäisestä Raudusta, jossa synkän valtakunnan rajojen läheisyys tunnetaan ihan aineellisissakin olosuhteissa.”

Vastaanottajat olivat siis saaneet tietää, mistä kello oli tullut. Kalliin kellon hankinta olisi muutoin saattanut olla köyhälle uskonyhteisölle tekemätön paikka. Tältäkin kannalta me nykyiset rautulaisjuuriset ymmärrämme heidän ilonsa ja sen heille jälkeen päinkin suomme.

Namibian myöhempi itsenäistyminen

Taustatiedon vuoksi lienee vielä paikallaan mainita asiasta seuraavaa. Alue kuului aikaisemmin Etelä-Afrikan tasavaltaan, joka sekin oli aluksi siirtomaa. Toisen maailmansodan jälkeen maassa alkoi kehittyä ilmiö, jota kutsuttiin apartheidiksi. Se painotti valkoisten ylivaltaa, jossa mustia sorrettiin raastasti monin tavoin.

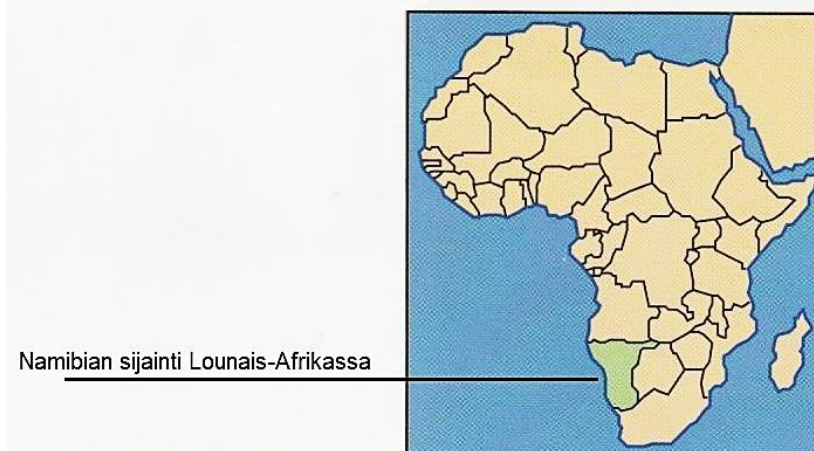
Namibian itsenäistyminen oli pitkä ja väkivaltainen prosessi. Virallisesti nimeä Namibia alettiin käyttää vasta 1968. Etelä-Afrikka suostui lopettamaan Namibian hallitsemisen 1989 YK:n suunnitelman ja päätöslauselman perusteella. Itsenäistymisprosessia valvoi **Martti Ahtisaari** YK:n rauhanturvaajien suojeluksessa. Lopullisesti Namibia itsenäistyi 1990.

Suomen evankelisluterilainen kirkko ei enää nykyisin tee varsinaista lähetystyötä Namibiassa. On jopa niin, että Namibiasta tullaan Suomeen sanaa julistamaan.

Ruparan kylä

Rupara sijaitsee Namibian pohjoisosassa Kavangon alueella hyvin lähellä Angolan rajaa. Kts. alla oleva karttakuva. Siellä on ollut Suomen Lähetysseuran lähetysasema ja sen sairashuone 1930-luvulla. Kylässä on nykyisin kymmenluokkainen yhteiskoulu oppilasaruntoineen pitkämatkaisille ja klinikka. Kylä on pieni, eikä sen asukasluku ole kirjoittajan tiedossa.

Erään muistitiedon mukaan Ruparaan rakennettiin myöhemmin 1950- tai 1960- luvulla kirkkorakennus, jonka viereen Raudusta tuotu kello sijoitettiin.

Namibian kartta (ylh.) ja Namibian sijainti Afrikassa (alh.). Pääkaupunki Windhoek on jokseenkin keskellä maata. Ruparan nimi on ympyröity ylemmän kartan pohjoisosassa. Namibian pinta-ala on enemmän kuin kaksi kertaa Suomen alue, mutta asukkaita on vain vajaat kolme miljoonaa. Karttakuvat: Suomen Lähetysseura.